הכא במאי עסקינן בניפלי. אין לפרש דלא חשבו לבדוק במערה שביה אלא עד כ' דלא החמירו כולי האי לבדוק רק למערת הגפלים מדפריך בתר הכי מדהך בניפלי הכך כמי בניפלי משמע דלאוקמי מוקמי בניפלי וקשה דהא קתני מארבע אמות ועד ח' ומערת גפלים איכא אלא ו' וא"ל דאף על גב דריש"א חייבי בגדולים מכל מקום הא דקתני ובודק ממנו ולהלן כ' חייבי בניפלי ולא קאי אריש"א:

הדרן עלך המוכר פירות

בית כור עפר. גרלה דנקט עפר לרבותא דאפי' הכי פחות מי' טפחים נמדדין עמה ולא כמו שפירש הקונטרס דאי לא אמר ליה עפר אלא בית כור סתם אפי' כולן סלעים הגיעו **המקדיש** שדהו. פי' בקונט' דלא גרסינן בשמא היובל דבשמת היובל עצמה פליגי רב ושמואל בפרק אין מקדישין (ערכין דף כל. וסס) ומיהו ברוב ספרים גרסינן התם בסדר המשנה בשמא היובל וי"ל דבשמת היובל משמע שפיר שנה שאחר היובל ולא שנת חמשים ממש מדלא קתני בשמת היובל עצמה כדקאמר בפלוגתא דרב ושמואל ועוד"ג דכתיב בשמת היובל ישוב השדה וגו' והתם ע"כ בשמת היובל עצמה יש לחלק דלשון תורה לחוד דקרא אלא אורחיה לכתוב עצמה והתם נמי יליף רב מדכתיב ואם משנת היובל ושמת היובל בכלל ופריך ליה שמואל ו) מי כתיב משנת היובל: אין

רבינו גרשום

ורב ששיא בריה דרב אידי אמר לעולם מתני' דנזירות דקתני בורק ממנו ולהלן כ' אמה ר' שמעון היא. ודקשיא לך אי ר"ש כ"ב היינו: הכא במאי עסקינן. דבחדא מן המערות איכא כוכין דניפלי ולא צריך כולי האי דהם מושכבין בשש אמות ולא צריך ח' לבדוק במערה ולכ' אמה סליק חשבון משלם ו' אמות מן המערה שביק בניפלי ו' מן החצר וח' אמות מאירך מערה של אירך צד מן החצר הרי כ' אמה: ומקשינן מדהך מערה בניפלי מוקמת לה אכתי לא אירך מערה נמי בניפלי מוקמת לה אכתי בצר להו מכ' אמות וחמניסרי הויין ואכתי מתני' לא ר"ש היא: ומשני חדא בניפלי אמרינן וכו': למימרא דר"ש אית ליה רואין דהכי קתני ברייתא דלעיל ורבנן לית להו רואין והא אפכא שמעי' להו. דתנן כרם הנטוע על פחות מד' אמות בין שורה לשורה ר' שמעון אומר אינו כרם. ומיתר להביא זרע אחר לשם וחכ"א כו'. קשיא וכו'. דר"ש אדר"ש לא קשיא התם משום הכי לית ליה רואין גבי כרם משום דלא נמצי אינשי כרם אדעתא למיעקר. וכיון דנטועה היא בפחות מד' אינו חשיב כרם ומותר להביא זרע לשם דלא נמצי לה כלל למיעקר אבל גבי בריי' דכוכין להיכא דמצאן רצופין דאי לאו דעתייהו דאינשי לשבוקינהו הכי. דומנין דמתרמי ליה בין השמשות של ערב שבת ומקרי וקברי ולאו אדעתייהו למשבקינהו הכי ומשכחת קברות הוא ושוב אירע פרדא ולא פינו ומשום הכי רואין כאילו אינן ובודק וכי תימא ה"נ איכא למימר גבי כרם דזימנין דנטע להו אהדדי ולאו אדעתיה דנטע למישבקינהו הכי: דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא הכא. לגבי ברייתא היכא דמצאן רצופין משום הכי לית להו דואין דכיון דמיגוול הפת לא מיקרי קבר לדעת

הדרן עלך המוכר פירות

האומר לחבירו. כשיעור בית כור עפר אני מוכר לך דהיינו לפי חשבון סאתים בחלר המשכן דהיינו מאה על חמשים ומכאן לא וחשוב לבית כור ט"ו פעמים מאה על ג' שבית כור הוא חומר והוא עשרה איפות שנאמר (יחזקאל מה) כי עשרת הבתים חומר וכתיב האיפה והבת תוכן אחד להן והאיפה שלש סאין נמצא בית כור ל' סאין ולאו מקום הראוי לזרוע כור תבואה קאמר אלא לפי חשבון שעשרו חכמים כדפרישנא הכא ה) (והוא בריבוע ג) חרבע אמות חסר משהו פחות משליש רוחב אלבע ויתר על רובע כנ"ל) **בית כור עפר.** כלומר הראוי לזריעה אבל אם לא אמר עפר אפילו כולה סלעים הגיעו דשמא לבעות בית אי לומשטח בה פירי זבין ליה ויל לוקח על התחתונה וגרלה בעיני לבית כור קרקע אני מוכר לך אפי' כולו סלעים הגיעו: **נקעים.** בקעים חרילים ונטילים: **אין נמדדין עמה.** אלא נותן לו בית כור אלא מקרקע חלק דכיון דעמוקים לו גבוהין עשרה וכגון שרחבין הרבע על הרבע דהוו מקום חשוב בפני עצמן אפילו לענין רשות היחיד דשבת אין דעתו אל אדם לקנות שדה אחד ויהיה לו טורח כשתי שדות לחרוש ולזרוע בשני מקומות למעלה ולמטה כדמפרש בגמרא: **פחות מיכן.** בגובה לו בעומק: **נמדדין עמה.** לאין שדה בלא מרשים ונקעים פורתא ובטלי להו ובגמרא מפרש דעד הרבע קנין בעולי בבית כור אבל מפי לא: **כבית כור.** משמע כמות שהוא בין סלעים בין עפר דהכי משמע כבית כור עפר ולא בית כור עפר ממש: **אפילו היו שם נקעים עמוקים כו' נמדדין עמה.** דלהכי אהני כבית כור לטפויי הכי ומיהו לא הוי יותר מד' קבין אין הלוקח מקבל דלהכי אהני מאי דאמר ליה עפר דלאו לחרישה וזריעה בעינן כן גרלה בעיני: **גמ' המקדיש שדהו בשמת היובל.** בזמן שהיובל נוהג דאילו בזמן שאין היובל נוהג תנן בערכין דנפדה בשוו כדתנן המקדיש שדהו בשנה שאין היובל נוהג אומר לו את פתח ראשון כו' ובמקדיש שדה אחוזתו בתחלת היובל מיירי ולא גרסינן בשמת היובל דפלוגתא דאמוראי היא בערכין המקדיש שדהו בשמת היובל עצמה רב אמר כו': **נותן לבית זרע.** קרקע הראוי לזריעה: **חמשים שקל כסף.** כדכתיב (ויקרא כז) ואם משדה אחוזתו יקדיש איש לה' והיה ערכך לפי זרעו זרע חומר שעורים וגו' והיינו בית כור: אין

מסורת השס"

א) [ל"ל דתנן] : ב) נעיל ל:: פפ . כלנ"ים פ"ס מ"ב עירובין ג: : ג) קדושין ספ. : ד) סס ערכין כה. : ה) [ל"ל מ"ז ורס"ת כה' ל"ל רע"ב חמות וס"ע ותלנע קטנה על רע"ב חמות וס"ס ותלנע קטנה : ו) [ל"ל מי כתיב בשמת מבמת היובל כתיב] :

[ל"ל כ]

הגהות הב"ח

(א) בגמרא דר"ש אדר"ש לא קניא הכא זימנין וכו' ומיקרי ומנחי התם לא נעשי וכו' ליעקר דרבנן : (ב) רשב"ם ד"ה כאומר וכו' והוא בריבוע רע"ר חמות חסר טפח פחות מאלו ומשמע פחות מחלי רוחב אלבע ויתר על שלש כנ"ל :

כפ"י איתא לגוולו

מגדולות

ר"ש בגמרא דר"ש אדר"ש לא קניא הכא זימנין וכו' ומיקרי ומנחי התם לא נעשי וכו' ליעקר דרבנן : (ב) רשב"ם ד"ה כאומר וכו' והוא בריבוע רע"ר חמות חסר טפח פחות מאלו ומשמע פחות מחלי רוחב אלבע ויתר על שלש כנ"ל :

אין נמדדין עמה · לפדות לפי חשבון הכתוב בפרשה דחשיבי שדה בפני עצמן וכיון דלא הוה שדה זרע כדלקמן דמוקמינן לה בנקעים מלאים מים אין נפדין אלא בשוויינו וכתורת כהנים מפיק לה מקראי ואם משכת היובל יקדיש שדהו מה ת״ל ממין עמוקים כו׳ שאין נמדדין עמה ת״ל שדהו וליכא למימר אין נמדדין עמה דלא קדשי כלל דהתם בשילהי המוכר את הבית (נעיל דף עפ״) המקדיש את השדה הקדיש את כולן אפי׳ בור וגת וכ״ש נקעים וסלעים: **פחות מכן נמדדין עמה** · ונפקא לן בתורת כהנים ואם אחר היובל יקדיש שדהו מה ת״ל ממין אתה אומר היו שם נקעים עמוקים פחות מעשרה או סלעים גבוהים פחות מי׳ עפחים הרי אלו נמדדין עמה ת״ל שדהו: **נמדדין עמה** · לפדות לחשבון סלע ופודיון לבית כור לשנה: **ואמאי** · אין נמדדין לפדות לפי חשבון: **ליקדשו בשפי נפשייהו** · כלומר אם אין רוצה לנמדדן עמה לפי שהן שדה חשוב בפני עצמן ויכול לפדות כל אחד ואחד בפני עצמו כמקדיש שדה שדות שיכול לפדות זה בלא זה ליקדשו מיהא בשפי נפשייהו שכשירלה יפדה אותן הנקעים בפני עצמן לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בג׳ שקל כסף כדין שדה אחוזה ואמאי קתני אין נמדדין דמשמע כלל וכלל אינן בקדושת תורת שדה אחוזה אלא קדושת דמים לפדות בשוויינו: **וכי תימא כיון דלא הוי בית כור** · אותן הנקעים: **לא קדישי בפני עצמן** · בתורת שדה אחוזה אלא לפדות בשוויינו כשדה מקנה ומשום דגבי שדה אחוזה זרע חומר שעורים כתיב: **והתניא** · בתורת כהנים גבי שדה אחוזה דכתיב ואם את שדה המקדיש אותו מה ת״ל שיכול אין לי אלא המקדיש בית כור שגואל בענין הזה הקדיש בית לתך בית סאה בית קב מנין ת״ל שדה מכל מקום הכי מיתניא בתורת כהנים: **דלא כבי זריעה ניהו** · ולא קריאה להו בית זרע הלכך אין נמדדין עמה אלא ו׳) [בפני עצמן] לפדות בשוויינו: **אי הכי** · כיון דטעמא משום דאיכא בבי זריעה אפי׳ פחות מי׳ נמי לא יהו נמדדין עמה:

נגאני דארעא · ביקועי הקרקע ואין לסם שם בפני עצמן וכיון דעיקר השדה דאתו לזריעה הרי כל השדה נקרא בית זרע דהכתו נגאני בעיני לגבי שדה: **שדרי** · נבשושיות שלא אפשר לקרקע להיקלקל במלקט והרחיטני שלא יהו בה בקועים ובבשושיות: **נגאני** · אנקעים קאי ושדרי קאי אסלעים: **הכא מאי** · נקעים עמוקים ו׳ דמתניתין גבי מכירה דקתני נמי אין נמדדין עמה מי מיירי נמי בנקעים מלאין מים דומיא דסלעים והלכך לא הוו בכלל בית כור עפר אבל אי הוו ראוין לזריעה נמדדין עמה כדאמרן גבי הקדש או דלמא לא דמי מכירה להקדש דאין אדם רוצה כדאמרן לגבי הקדש: **אין אדם רוצה** · אלוקח וגם המוכר יודע היה שלדעת כן קונה אלוקח הלכך עליה דמוכר דמיא לגלויי שיתכוון לו בשני מקומות וכיון דלא פירש לא מקבל לוקח: **בשני מקומות** · בשני שדות דאיכא עורת מרובה בחריסה וזריעה וקלילה בשני שדות יותר משדה אחד גדול ביחד: **אפחות מיכן** · כלומר משום סיפא דקתני פחות מכאן נמדדין עמה תנא ריישא נקעים וסלעים דלאו בני זריעה ניהו לאשמועינן דהיכא דהוו פחות אע״ג דלאו בני זריעה ניהו נמדדין עמה ומיהו ריישא דקתני דומיא דסלעים הוא הדין נמי אי לא הוי דומיא דסלעים אין נמדדין עמה כיון דהוי מקום חשוב בפני עצמו דאין אדם רוצה כו׳ וגבי הקדש דאמרן לעיל דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים אפיר קייאקא דומיא דסלעים דאילו ה״ג גבי מכירה בעל כרחו ריישא דומיא דסלעים קתני בשאין לו זריעה אלא שאנו דוחקים לתרץ ה״ה בראוים לזריעה והא דנקט שאין ראוין לזריעה דומיא דסלעים משום סיפא נקט לה ומכל מקום דומיא דסלעים קתני: **ערשין שאמרו** · במתניתין פחות מיכן נמדדין עמה והוא הדין לנקעים מלאים מים דלא חזו לזריעה ה״מ דעמדד כגון דלא הוו אלא בית אחד ברבעת קבין בין כולן בר מלרפא להו בההוא בית כור והוא הדין לקביים בתלי כור אבל טופי מד׳ קבין לא מקבל לוקח דהא בית כור אפר אתני ליה מוכר ללוקח וכולי האי לא מחיל אינש: **והוא שמובלעין** · הגהו אתרבע קבין: **בחמשת קבין** · שמפוזרין בכל חמשת קבין וכל שכן אם מפוזרין יותר כגון בששה או ב׳ קבין דבטילי אבל אם אינן מפוזרין אלא ב׳ קבין ומחצה כמו שמכונסין דמו ולא בטילי ואין נמדדין עמה דכאבן אחת דחבה ד׳ קבין דמי ודוקא ד׳ קבין אבל פחות מד׳ קבין כיון דאין גבוהין עשרה אפילו הוו שלש אחת נמדדין עמה: **רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן** · אפילו מובלעין בטפי מה׳ קבין כרלופים דמו ואין נמדדין עמה וכל שכן בה׳ קבין דאין נמדדין עמה עד שיהו מובלעין ברובה של שדה כגון בדבית כור הוי ל׳ סאין ורובן הוי ט״ז סאין וד׳ קבין הייהו ט״ז רבעים רבעי הקב נמצאו ד׳ קבין המובלעין ברובה של שדה הייהו רובע לכל סאה אבל ביותר מרובע לסאה חשיבי כמכונסין ולא בטילי ואין נמדדין עמה: **בעי רב חייא בר אבא** · בהך מילתא דרבי יוחנן דאמר והוא שמובלעין ברובה של שדה פשיטא לי אם שדה מפוזרין כל אתרבע קבין בכל רובה של בית כור בשוה כגון רובע לסאה ט״ז רבעין לט״ז סאין דבטל אלא הכי קמבעיא לי אם רובן של ד׳ קבין דהייהו ז) מ׳ רבעין בז׳ סאין ומיעוטן של אתרבע דהייהו ז׳ רבעין מפוזרים ברובה של רוב השדה שהן מ׳ סאין דהייהו ז׳ רבעים בט׳ סאין מהו מי אמריכן כיון דרובן של אתרבע קבין מכונסין הן ואין מפוזרין כראוי משום דהוו תשע רבעין בז׳ סאין ולפי חשבונו של ר׳ יוחנן רובע לכל סאה בעינן ח) נמי שכל אתרבע קבין [לין] מפוזרין כראוי דמי ואין נמדדין עמה או דלמא כיון דבין כל אתרבע קבין מפוזרים ברוב כל השדה דהייהו ט״ז רבעין בט״ז סאין שפיר דמי ולא קפיד ר׳ יוחנן אלא שיהו כל אתרבע קבין מובלעין ברובה של שדה ולא אתא למעוטי אלא היכא דכולן במיעוטא שדה דהוו כולן לרופין יותר מדאין אבל אם (ח) רובה של שדה ד׳ קבין לרופין ומיעוטן מפוזרין יפה וכגון שבין כולן חופסין רוב השדה שפיר דמי ונמדדין עמה כן נראה בעיני ועיקר והכי גרסינן רובן במיעוטא ומיעוטן ברובה מהו מיקו והחא בעיא היא: כשיר

אמאי · דלא קדשי כלל דהא תנן בשילהי המוכר את הבית (נעיל דף עפ״) המקדיש את השדה הקדיש את כולן אפי׳ בור וגת ונקעים כפ״ה ועוד דא״כ מאי הוי פריך בתר הכי והתניא שדה כו׳ הא דאיתי אור

אין נמדדין עמה פחות מכאן נמדדין עמה א) **ואמאי לקדשו באנפי נפשייהו וכי תימא כיון דלא הוי בית כור לא קדשי והא תניא שדה** ב)**תרקב וחצי תרקב ת״ל שדה המכל מקום אמר רב עוקבא בר חמא** ג)**הכא בנקעים מלאים מים עסקינן דלאו בני זריעה נינהו דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים שמע מינה אי הכי אפי׳ פחות מכאן נמי הנהו** ד)**נגאני דארעא מיקרו שדרי דארעא מיקרו הכא מאי אמר רב פפא** ה)**אע״פ שאין מלאים מים מאי טעמא אין אדם רוצה שיתן מעותיו במקום אחד ויראו לו בשנים ושלשה מקומות מתקיף לה רבינא והא דומיא דסלעים קתני מה סלעים דלאו בני זריעה נינהו אף הני נמי דלאו בני זריעה נינהו כי קתני דומיא דסלעים** ו)**אפחות מכאן נמדדין עמה** : ד)(**פחות מכאן נמדדין עמה**) : **אמר ר׳ יצחק** ז)**טרשים שאמרו בית ארבעת קבין אמר רב עוקבא בר חמא** ח)**והוא שמובלעין בחמשת קבין רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן** ט)**והוא שמובלעין ברובה של שדה בעי רב חייא בר אבא רובן במעוטה ומעוטן ברובה מהו** י)**תיקו** יא)**בעי רבי ירמיה** יקקיג כ״ז **מה ת״ל לפי שנאמר** יז)**בחמשים שקל כסף אין לי אלא שהקדיש בענין הזה מנין לרבות לתך וחצי לתך סאה** יח)**ולשלשה מקומות מתקיף לה רבינא והא דומיא דסלעים קתני מה סלעים דלאו בני זריעה נינהו אף הני נמי דלאו בני זריעה נינהו כי קתני דומיא דסלעים** יט)**אפחות מכאן נמדדין עמה** : **אמר ר׳ יצחק** כ)**טרשים שאמרו בית ארבעת קבין אמר רב עוקבא בר חמא** כא)**והוא שמובלעין בחמשת קבין רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן** כב)**והוא שמובלעין ברובה של שדה בעי רב חייא בר אבא רובן במעוטה ומעוטן ברובה מהו** כג)**תיקו** כד)**בעי רבי ירמיה** כשיר

אי נמדדין עמה·לפי חשבון הכתוב בפרשה דחשיבי שדה בפני עצמן וכיון דלא הוה שדה זרע כדלקמן דמוקמינן לה בנקעים מלאים מים אין נפדין אלא בשוויינו וכתורת כהנים מפיק לה מקראי ואם משכת היובל יקדיש שדהו מה ת״ל ממין אתה אומר היו שם נקעים עמוקים פחות מעשרה או סלעים גבוהים פחות מי׳ עפחים הרי אלו נמדדין עמה ת״ל שדהו·**נמדדין עמה**·לפדות לחשבון סלע ופודיון לבית כור לשנה: **ואמאי** · אין נמדדין לפדות לפי חשבון: **ליקדשו בשפי נפשייהו** · כלומר אם אין רוצה לנמדדן עמה לפי שהן שדה חשוב בפני עצמן ויכול לפדות כל אחד ואחד בפני עצמו כמקדיש שדה שדות שיכול לפדות זה בלא זה ליקדשו מיהא בשפי נפשייהו שכשירלה יפדה אותן הנקעים בפני עצמן לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בג׳ שקל כסף כדין שדה אחוזה ואמאי קתני אין נמדדין דמשמע כלל וכלל אינן בקדושת תורת שדה אחוזה אלא קדושת דמים לפדות בשוויינו: **וכי תימא כיון דלא הוי בית כור** · אותן הנקעים: **לא קדישי בפני עצמן** · בתורת שדה אחוזה אלא לפדות בשוויינו כשדה מקנה ומשום דגבי שדה אחוזה זרע חומר שעורים כתיב: **והתניא** · בתורת כהנים גבי שדה אחוזה דכתיב ואם את שדה המקדיש אותו מה ת״ל שיכול אין לי אלא המקדיש בית כור שגואל בענין הזה הקדיש בית לתך בית סאה בית קב מנין ת״ל שדה מכל מקום הכי מיתניא בתורת כהנים: **דלא כבי זריעה ניהו** · ולא קריאה להו בית זרע הלכך אין נמדדין עמה אלא ו׳) [בפני עצמן] לפדות בשוויינו: **אי הכי** · כיון דטעמא משום דאיכא בבי זריעה אפי׳ פחות מי׳ נמי לא יהו נמדדין עמה:

נגאני דארעא · ביקועי הקרקע ואין לסם שם בפני עצמן וכיון דעיקר השדה דאתו לזריעה הרי כל השדה נקרא בית זרע דהכתו נגאני בעיני לגבי שדה: **שדרי** · נבשושיות שלא אפשר לקרקע להיקלקל במלקט והרחיטני שלא יהו בה בקועים ובבשושיות: **נגאני** · אנקעים קאי ושדרי קאי אסלעים: **הכא מאי** · נקעים עמוקים ו׳ דמתניתין גבי מכירה דקתני נמי אין נמדדין עמה מי מיירי נמי בנקעים מלאין מים דומיא דסלעים והלכך לא הוו בכלל בית כור עפר אבל אי הוו ראוין לזריעה נמדדין עמה כדאמרן גבי הקדש או דלמא לא דמי מכירה להקדש דאין אדם רוצה כדאמרן לגבי הקדש: **אין אדם רוצה** · אלוקח וגם המוכר יודע היה שלדעת כן קונה אלוקח הלכך עליה דמוכר דמיא לגלויי שיתכוון לו בשני מקומות וכיון דלא פירש לא מקבל לוקח: **בשני מקומות** · בשני שדות דאיכא עורת מרובה בחריסה וזריעה וקלילה בשני שדות יותר משדה אחד גדול ביחד: **אפחות מיכן** · כלומר משום סיפא דקתני פחות מכאן נמדדין עמה תנא ריישא נקעים וסלעים דלאו בני זריעה ניהו לאשמועינן דהיכא דהוו פחות אע״ג דלאו בני זריעה ניהו נמדדין עמה ומיהו ריישא דקתני דומיא דסלעים הוא הדין נמי אי לא הוי דומיא דסלעים אין נמדדין עמה כיון דהוי מקום חשוב בפני עצמו דאין אדם רוצה כו׳ וגבי הקדש דאמרן לעיל דיקא נמי דקתני דומיא דסלעים דאילו ה״ג גבי מכירה בעל כרחו ריישא דומיא דסלעים קתני בשאין לו זריעה אלא שאנו דוחקים לתרץ ה״ה בראוים לזריעה והא דנקט שאין ראוין לזריעה דומיא דסלעים משום סיפא נקט לה ומכל מקום דומיא דסלעים קתני: **ערשין שאמרו** · במתניתין פחות מיכן נמדדין עמה והוא הדין לנקעים מלאים מים דלא חזו לזריעה ה״מ דעמדד כגון דלא הוו אלא בית אחד ברבעת קבין בין כולן בר מלרפא להו בההוא בית כור והוא הדין לקביים בתלי כור אבל טופי מד׳ קבין לא מקבל לוקח דהא בית כור עפר אתני ליה מוכר ללוקח וכולי האי לא מחיל אינש: **והוא שמובלעין** · הגהו אתרבע קבין: **בחמשת קבין** · שמפוזרין בכל חמשת קבין וכל שכן אם מפוזרין יותר כגון בששה או ב׳ קבין דבטילי אבל אם אינן מפוזרין אלא ב׳ קבין ומחצה כמו שמכונסין דמו ולא בטילי ואין נמדדין עמה דכאבן אחת דחבה ד׳ קבין דמי ודוקא ד׳ קבין אבל פחות מד׳ קבין כיון דאין גבוהין עשרה אפילו הוו שלש אחת נמדדין עמה: **רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן** · אפילו מובלעין בטפי מה׳ קבין כרלופים דמו ואין נמדדין עמה וכל שכן בה׳ קבין דאין נמדדין עמה עד שיהו מובלעין ברובה של שדה כגון בדבית כור הוי ל׳ סאין ורובן הוי ט״ז סאין וד׳ קבין הייהו ט״ז רבעים רבעי הקב נמצאו ד׳ קבין המובלעין ברובה של שדה הייהו רובע לכל סאה אבל ביותר מרובע לסאה חשיבי כמכונסין ולא בטילי ואין נמדדין עמה: **בעי רב חייא בר אבא** · בהך מילתא דרבי יוחנן דאמר והוא שמובלעין ברובה של שדה פשיטא לי אם שדה מפוזרין כל אתרבע קבין בכל רובה של בית כור בשוה כגון רובע לסאה ט״ז רבעין לט״ז סאין דבטל אלא הכי קמבעיא לי אם רובן של ד׳ קבין דהייהו ז) מ׳ רבעין בז׳ סאין ומיעוטן של אתרבע דהייהו ז׳ רבעין מפוזרים ברובה של רוב השדה שהן מ׳ סאין דהייהו ז׳ רבעים בט׳ סאין מהו מי אמריכן כיון דרובן של אתרבע קבין מכונסין הן ואין מפוזרין כראוי משום דהוו תשע רבעין בז׳ סאין ולפי חשבונו של ר׳ יוחנן רובע לכל סאה בעינן ח) נמי שכל אתרבע קבין [לין] מפוזרין כראוי דמי ואין נמדדין עמה או דלמא כיון דבין כל אתרבע קבין מפוזרים ברוב כל השדה דהייהו ט״ז רבעין בט״ז סאין שפיר דמי ולא קפיד ר׳ יוחנן אלא שיהו כל אתרבע קבין מובלעין ברובה של שדה ולא אתא למעוטי אלא היכא דכולן במיעוטא שדה דהוו כולן לרופין יותר מדאין אבל אם (ח) רובה של שדה ד׳ קבין לרופין ומיעוטן מפוזרין יפה וכגון שבין כולן חופסין רוב השדה שפיר דמי ונמדדין עמה כן נראה בעיני ועיקר והכי גרסינן רובן במיעוטא ומיעוטן ברובה מהו מיקו והחא בעיא היא: כשיר

ו א מיי׳ פ״ד מהל׳ ערכין הל״יג סמג עשין קלא: ז ב ג מיי׳ פכ״ח מהל׳ מכירה הל׳ ח סמג עשין רכב עוש״ע מ״מ סי׳ ריח סעיף ח:

ח ד ה ו מיי׳ שם הל׳ ג עוש״ע שם סעיף ב: ט ז מיי׳ שם סעיף ט עוש״ע שם סעיף ג:

הגהות הב״ח

(א) רשב״ם ד״ה בעי רב חייא וכו׳ אבל אם רוצה לנדר הל׳ קנין כל״ל ותיבת שדה נמחק:

רבינו גרשום

הכי אתא לאשמועינן דאי שויא אותה שדה מפי אי גריעא מפי אינה נחשבת לעולם אלא חומר בג׳ שקל כסף: אינם נמדדים עמה. ומשמע דאינם מקודשים ואמאי לא הוין מקודשין. ליקדשו הני נקעים והני סלעים באנפי נפשייהו בלא מדידה. וכי תימא כיון דלא הויין הנהו נקעים וסלעים בית כור ומשום הכי לא יקדישו והא תניא הא דכתיב ואם את שדה מקנתו וגו׳ ומה ת״ל (ג) שדה הא כבר אמר ואם את שדה מקנתו לפי שנאמר ורע חומר שעורים דהיינו כור אין לי דמצי למיפרכיה אלא שהקדיש בענין הזה ורע חומר. מנין לרבות לתך וחצי כור הצי תרקב קב וחצי ואפי׳ רובע הקב ת״ל שדה מכל מקום והני סלעים והני נקעים ליקדשו באנפי נפשייהו. ואמר רב עוקבא בר חמא משום הכי אין מקודשין ואפי׳ באנפי נפשייהו דבנקעים מלאים מים עסקינן דלאו בני זריעה נינהו. וגבי הקדש בענין דאוי לזריעה דכתיב ורע חומר: דיקא נמי. דמלאין מים מקא מדהכי לסלעים דלאו בני זריעה משום הכי לא מקדשי אפי׳ באפי נפשייהו ש״ם: אי הכי. דלאו בני זריעה אפי׳ פחות מיכן עמוק י׳ וגובה י׳ נמי לא ליקדשו הואיל ולא חויין לזריעה ואמאי נמדדין עמה. ותריץ הכי פחות מיכן ודאי נמדדין דהנהו נקעים דאינן עשוקין ו׳ אפי׳ מלאין מיסבאאני דארעא מיקרו. כלומר כמלים ספלים של קרקע וכגופה של קרקע רמו. וסלעים נמוכין מי׳ שדרי דארעא מיקרו. כלומר כמו שירדא שבקרקע משום הכי נמדדין אע״ג דלא חזו לזריעה. גבי הקדש אמרינן כהאי גוונא. הכא נבי מקח וממכר דמחני׳ מאי. מי אמרינן הני נקעים דעשוקין ו׳ משום הכי אין נמדדין דמלאין מים הן אבל לאו הכי נמדדין: אמר רב פפא אע״פ שאין מלאין מים. הואיל דעשוקין ו׳ אין נמדדין משום דאין אדם רוצה שיתן מעותיו בשבול שדה אחת ויראו לו ב׳ ונ׳ מקומות אבל פחות מי׳ נמדדין משום דהנהו שדרי ואגני מיקרו דאפ״ו מלאין מים

נמדדין: מתקיף לה רבינא. והיכי מצית למימר דהכא במחני׳ במאי עסקינן דאע״ג דאין מלאין מים אין נמדדין. והא דומיא דסלעים קתני מה סלעים דלאו בני זריעה נינהו. אבל אי לאו מלאין מים לעולם נמדדין הואיל דחזיין לזריעה כי היכי דגבי הקדש. ומהדר ליה לעולם אע״פ שאין מלאין מים אין נמדדין משום שאין אדם רוצה שיתן מעותיו וכו׳ ויראו לו ב׳ ונ׳ מקומות ודקא קשיא לך הא דומיא דסלעים קתני וכו׳. כי קתני דומיא דסלעים אפחות מיכן קתני דקתני מחני׳ פחות מיכן נמדדין עמה אע״ג דמלאין מים הן ולאו בני זריעה ניהו משום דאגני דארעא מיקרו. אבל בני רישא אע״פ שאין מלאין מים אין נמדדין וכדפרש׳: קתני מתני׳ פחות מיכן נמדדין עמה אמר ר׳ יצחק סלעים ופרשים שאמרו. דפחות מיכן דנמדדין כשהן בת ד׳ קבים שהן גופן הסלעים אם יהי׳ מקובצין ביחד לא יהו יותר מבית זרע ד׳ קבים מהוקיים בשדה לא הוי דבר חשוב באנפי נפשייהו וכגופה של קרקע דמיא אבל מחזיקין בשדה יותר מד׳ קבין הוי דבר חשוב אע״ג דנמוכין מפי אין נמדדין: אמר רב עוקבא. אימתי קתני ר׳ יצחק ד׳ קבין דנמדדין והוא שמובלעין הנהו פרשים בבית זרע ה׳ קבין דאיכא דרושים דד׳ קבין מפוזרין בה׳ קבין לא הוי חשיבי בפני עצמן ונמדדין עמה עד השדה וכל שכן אם מובלעין בתוך ו׳ קבין אז ח׳ אבל אי מובלעין בבציר מה׳ קבין לא הוי מפוזרין כל כך והוי חשיבי בפני עצמן ואין נמדדין. ור׳ חייא מחמיר מפי מרב עוקבא דר׳ חייא בעי ליהיו פרשין דד׳ קבין מובלעין מפוזרין ברובה של שדה ואמטמוד הכי נמדדין עמה אבל אי מובלעין במעוטה של שדה אע״ג דמפוזרין בה׳ קבין אי בי׳ אין נמדדין עמה דדבר חשוב בפני עצמן הוא: בעי ר׳ חייא. ליהיכא דמובלעין הן כולן פרשין ברובה של שדה פשיטא לי דר׳ יוחנן דאמר דזרעי נמדדין דלא חשיבי בפני עצמן. אלא הא מבעיא לי אי רובן של הנהו פרשין הללו במיעוטה של שדה מהן מי אמרינן הואיל דרובן של פרשין במיעוטה של שדה כמאן דאינייהו כולן דמי ואין נמדדין דדבר חשוב בפני עצמו או דלמא הואיל דליתנייהו כולן הנהו פרשין במיעוטה של שדה לא הוי דבר חשוב ונמדדין דבמפוזרין דמי. והיכא דרובן דסלעין במיעוטן של שדה מיעוטן דסלעין ברובה של שדה והדא מילתא היא: בעי ר׳ ירמיה. בין אליבא דרב עוקבא דאמר שמובלעין בה׳ קבין משום הכי נמדדין עמה וכל שכן אי מובלעין בפחי מהאי שיעורא דאע״ג דאין מלאין מים אין נמדדין. בין אליבא דר׳ חייא דאמר שמובלעין בה׳ קבין לא הוי חשיבי בפני עצמן ואין נמדדין עמה אבל אי מובלעין בשל שדה ואמטמוד הכי נמדדין עמה אבל אי מובלעין במעוטה של שדה אע״ג דמפוזרין בה׳ קבין אי בי׳ אין נמדדין עמה דדבר חשוב בפני עצמן הוא: בעי ר׳ חייא. ליהיכא דמובלעין הן כולן פרשין ברובה של שדה פשיטא לי דר׳ יוחנן דאמר דזרעי נמדדין דלא חשיבי בפני עצמן. אלא הא מבעיא לי אי רובן של הנהו פרשין הללו במיעוטה של שדה מהן מי אמרינן הואיל דרובן של פרשין במיעוטה של שדה כמאן דאינייהו כולן דמי ואין נמדדין דדבר חשוב בפני עצמו או דלמא הואיל דליתנייהו כולן הנהו פרשין במיעוטה של שדה לא הוי דבר חשוב ונמדדין דבמפוזרין דמי. והיכא דרובן דסלעין במיעוטן של שדה מיעוטן דסלעין ברובה של שדה והדא מילתא היא: בעי ר׳ ירמיה. בין אליבא דרב עוקבא דאמר שמובלעין בה׳ קבין משום הכי נמדדין עמה וכל שכן אי מובלעין בפחי מהאי שיעורא דאע״ג דאין מלאין מים אין נמדדין. בין אליבא דר׳ חייא דאמר שמובלעין בה׳ קבין לא הוי חשיבי בפני עצמן ואין נמדדין עמה אבל אי מובלעין בשל שדה ואמטמוד הכי נמדדין עמה אבל אי מובלעין במעוטה של שדה אע״ג דמפוזרין בה׳ קבין

ז) נגלה דל״ל ומה ת״ל תשר לא משדה אחוזתו הא ככר ר׳ מאר וכו׳ כל״ל ומיהו כת״כ מפיק לה מקרא דוחק גדול יי אל וגו׳ וכמ״ש הרשב״ם.

כשיר מהו · אם היו מובלעין ברובה של שדה ולא בריבוע בעין תאוכה להתם ולהי שפיר מזדרע ביניתייהו שתי וערב וכשיגיע אלא הסלע יגביה מחריתתו מעט עד שיעבור הסלע ויחזור ויחרוש אלא שעמדה דלא מזדרע ביניתייהו שפיר כל כך כזה: ואם תמלי לומר דהכא נמי ממדדין עמה: **כשורה מהו** · דכל כנגד השורה מיט יכול לחרוש ולזרוע השדה וכל חריטות בעין שתי וערב כשורה כזה ומיהו על ידי הדחק יכול לחרוש: ואם תמלי לומר דכשורה ממדדין עמה: **פילגדיגין** · דלא מזדרע שפיר כמו שורה מהו אם ברובה של שדה מפוזרין בעין קרני שור האילעדין כזה פילגדין וכן כולן אחרון אחרון לא מזדרע שפיר כראשון: **עקלתון** · כזה:

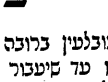

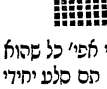

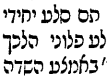

אם היה סלע יחידי אפי' כל שהוא כו' · פי' רביגו הם סלע יחידי הייגו שיש לו שם לווי סלע פלוגי הלכך אפי' הוי כל שהוא ואפי' באמצע השדה אין ממדד עמה ועוד אומר רביגו חם דגרס שיש לו בית רובע וכסי איתא בירושלמי וקאי להא דאמרינן לעיל טרקטין שאמרו בית ד' קבין והוא (ה) שלא יהו מובלעין בפחות מה' קבין משמע בפחות מד' אפילו מובלעין בפחות מה' ממדד עמה והשתא קאמר דאם היה סלע יחידי שאכל סלע אחד אפילו לא יהא גדול אלא בית רובע דליכא ד' קבין ואין אחריה שום לו שמלימין לאחרבע קבין אפילו הכי אין ממדד עמה: פחות

כשיר מהו כשורה מהו איצטדינין מהו דרך עקלתון מהו [א]**תיקו תנא** [ב]**אם היה סלע יחידי אפי' כל שהוא אין נמדד עמה** [ג]**ואם היה סמוך למצר אפי' כל שהוא אין נמדד עמה בעי רב פפא מופסקעפר בינתים מהו** [ד]**תיקו בעי רב אשי עפר מלמטה וצונמא למעלה עפר מלמעלה וצונמא מלמטה מהו** [ה]**תיקו: מתני'** [ו]**בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל פיחת כל שהוא ינכה הותיר כל שהוא יחזיר** [ז]**ואם אמר הן חסר הן יתר אפילו פיחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו יותר מכאן יעשה חשבון** [ח]**מה הוא מחזיר לו מעות ואם רצה מחזיר לו קרקע ולמה אמרו מחזיר לו מעות** [ט]**לייפות כחו של מוכר** [י]**שאם שייר בשדה** א) **בית תשעה קבין** [יא]**ובגינה בית חצי קב וכדברי ר' עקיבא בית רובע מחזיר לו את הקרקע** [יב]**ולא את הרובע בלבד הוא מחזיר אלא את כל המותר: גמ' איבעיא להו בית כור סתמא מאי תא שמע בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל** פחות

אפי' כל שהוא · אם היה סלע יחידי אפי' כל שהוא כו' · פי' רביגו הם סלע יחידי הייגו שיש לו שם לווי סלע פלוגי הלכך אפי' הוי כל שהוא ואפי' באמצע השדה אין ממדד עמה ועוד אומר רביגו חם דגרס שיש לו בית רובע וכסי איתא בירושלמי וקאי להא דאמרינן לעיל טרקטין שאמרו בית ד' קבין והוא (ה) שלא יהו מובלעין בפחות מה' ממדד עמה והשתא קאמר דאם היה סלע יחידי שאכל סלע אחד אפילו לא יהא גדול אלא בית רובע דליכא ד' קבין ואין אחריה שום לו שמלימין לאחרבע קבין אפילו הכי אין ממדד עמה: פחות

ולא את הרובע בלבד הוא מחזיר אלא את כל המותר: גמ' איבעיא להו בית כור סתמא מאי תא שמע בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל פחות

מתני' [ו]**בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל פיחת כל שהוא** · אם היה סלע יחידי אפי' כל שהוא כו' · פי' רביגו הם סלע יחידי הייגו שיש לו שם לווי סלע פלוגי הלכך אפי' הוי כל שהוא ואפי' באמצע השדה אין ממדד עמה ועוד אומר רביגו חם דגרס שיש לו בית רובע וכסי איתא בירושלמי וקאי להא דאמרינן לעיל טרקטין שאמרו בית ד' קבין והוא (ה) שלא יהו מובלעין בפחות מה' ממדד עמה והשתא קאמר דאם היה סלע יחידי שאכל סלע אחד אפילו לא יהא גדול אלא בית רובע דליכא ד' קבין ואין אחריה שום לו שמלימין לאחרבע קבין אפילו הכי אין ממדד עמה: פחות

מפרדסים דאדר' יאתק קאי דאוקי לפחות מיכן דמתניתין בדהוו אחרבע קבין דבטילי ואוקימנא במפוזרים בה' קבין לו' אי נמי בדוב שדה ומשום הכי בטילי אבל במכוסכין לא בטילי וקס"ל דה"מ בגמוכין מעבר' ובגהיין יותר מלבלה אבל גמוכין פחות מלבלה לא בעיגן מפוזרין והשתא אתיא בריתא לגמימר דאי הוו שהוא אחרבע קבין סלע אחד אפילו כל שהוא אין ממדדין לגומר אף על גב דאין בגהיין ג' לא בטילי ולא נהילה לי אלא פירוש כלל דמ"ש סלע יחידי מסלעים הרבה מכוסכים הא כיון דמכוסכים סלע אחד דמו ועוד מכין לו שם חילוק בכל פחות מי' בין גבוה שלשה לפחות מג' וכלל וכלל אין לייחד אלא כמו שפירשנו: **מופסק עפר** · כל שהוא ביתמיים כגון פחות מג' בין הוא סלע קבין לגמלר מי חשבינן ליה כסמוך לגמלר לו לא ויהיה ממדד עמה: **בעי רב אשי** · אם תמצא לומר הפסק עפר ביתמיים הוי הפסק אבל אם יש הפסק עפר מלמטה ואותה לומה לגמלה סמוך לגמלר אי נמי איפכא עפר מעט מלמעלה ולא גבוה ג' בשומק המתריסה וצונמא מלמטה מי אזלינן בתר עפר וממדדין לו דלמא לומה עיקר ואין ממדדין: **מתני' בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל** · כלומר בלמלוס אני מוכר לך שדה שיש בו בית כור עפר כמו שמודדין במדת החבל לא פחות ולא יותר: **פיחת כל שהוא** · שלא היה באותו שדה בית כור שלם יכבה המוכר כפי הפחת והמקרה קיים ואע"ג דאמר רבא בפ' המוכר את הספינה (לעיל דף י') כל דבר שבמדה ובמשקל ובמנין אפי' פחות מכדי לוקחה מה שימלא לפי המדה הן חסר והן יתר ומוכר נמי הכי קא"ל בית כור עפר אני מוכר לך לפי מדת החבל ואם יחסר אלכה ואם יותר תחזיר לי ואע"ג דאין לקרקעות ה"מ בשימכור לו ביוקר יותר מתמונין אי לא זה במדה לריך לנכות מן הדמים: **הותיר קרקע כל שהוא** · על בית כור יחזיר למוכר ולקמיה מפרש דמה שירלה מוכר יחזיר לו לוקח קרקע לו מעות: **ואם אמר** · לו מוכר ללוקח בשעת מכירה בית כור עפר אני מוכר לך בכך וכך הן חסר והן יתר ולא אמר לו מדה בחבל דאילו היכא דא"ל ת"ר תרוייהו מדה בחבל הן חסר והן יתר פלוגתא דבן גמא היא לקמיה: **אפי' פיחת רובע** · הקב לכל סאה דהיינו ל' רבעים לבית כור שהן ז' קבין ומחלה לו הותיר רובע לכל סאה הגיעו דבהכי הוי מחילה דכיון דאמר ליה בית כור אפי' דקאמר הן חסר והן יתר חסר לו יתר מעט על בית כור קאמר אבל טובא לא דאם כן אמאי קאמר בית כור עפר סתמא ולא אמר ליה לא מדה בחבל ולא הן חסר לו יתר מאי והאי דקאמר אפי' פיחת רובע לסאה ולא קאמר אפי' פיחת ז' קבין ומחלה לבור לאמטוגין אתא דאפי' במכירה מוטעת כגון בית סאה אני מוכר לך הן חסר הן יתר ואיכא חסר רובע לו יתר רובע הגיעו דאע"ג דפליגי אמוראי בגמ' גבי שני כורין דאיכא למאן דאמר דאי איכא רובע לכל סאה דהוו להו בין הכל יותר מע' קבין לא הוי מחילה בפחות מכור כולהו מודו שהמחילה הולכת לפי חשבון רובע לכל סאה: **יתר מיכן** · יתר מרובע לכל סאה: **יעשה חשבון** · יחשב את כל היתר על הבית כור ואפילו הרבעין עמון בחמניתין ויחשב כמה הותיר וכמה שיין לפי חשבון שמכר את הבית כור וכגון שלא הוזלו קרקעות שאם הוזלו לא נכוף את הלוקח לקנות בשעת היוקר גם אם הוקרו יכול לטעון אני רולה לקנות ביוקר כל כך דמפרש בגמרא אבל אי בדקיימי קיימי לריך הלוקח ליתן כדלון המוכר שאם רלה מוכר יחזיר לו לוקח קרקע בקרקע מועט בפני עלמו שאינו חשוב שהה הלכך כופין את הלוקח ליקח דזה נהנה וזה אינו חסר או אם רלה מוכר יחזיר לו לוקח הקרקע בעין שהרי מן הדין הוא דמחזיר לו קרקע שהרי לא קנה לוקח אלא בית כור שהרי אמה אמרו להחזיר לו לוקח למוכר מעות המותר לא מן הדין אלא תקנת חכמים ליפות כחו של מוכר שלא יהא נפסד לאותו מיעוט קרקע דלא חזי ליה אלא פורתא והאי שעשה חשבון להותיר יתר מכן קאי אבל פיחת יתר מרובע לא שייך שום עשיית חשבון אלא יבכה לו מן הדמים דכיון דליכא בהאי שדה עפי ליכא לחיובים ליתן לו משדה אחר: **הכי גרסינן בפרק המשנה שאם שייר בשדה ע' קבין כו'** · כלומר הא דמחייבין לוקח ליתן מעות המותר למוכר ייפוי כח דמוכר הוא משום דלא חזי ליה אלא קרקע בפני עלמו שאינו שדה שהה כגון ששייר בהאי בית כור קב ומחלה יתר לו ז' קבין ומחלה דהוו להו בין הכל ע' קבין לו מחזיר לו את הקרקע ולא מעות דהשתא חזי ליה אלא קרקע דקיימא לן בפרק קמא דמילתין (דף י"ט) דשדה חשוב כע' קבין כדתנן ולא את השדה בה ע' קבין לזה וע' קבין לזה ולא את הגבה עד שיהא בה חצי קב לזה וחצי קב לזה ר' עקיבא אומר בית רובע והשתא אמר שמעינן ממתני' ז' קבין ומחלה לכור הוי מחילה מו' ומחלה לו יותר עד ע' קבין ולא עד בכלל יעשה חשבון ע' קבין יחזיר קרקע: **בגינה בית חצי קב** · הרובע בסאה הוי מחילה כמו רובע לסאה דשדה יתר מרובע יעשה חשבון שני רבעים דהייגו חצי קב מאחר דחשיב גינה יחזיר קרקע וכדברי ר' עקיבא בפרק קמא בית רובע דחצי סאה ולאין בהן ממש לגמרין: **ולא את הרובע כו'** · בגמרא פריך עלה ומתרץ לה ולא את המותר בלבד הוא מחזיר דיכול לעשות חשבון ויכול דאמרן יעשה חשבון ויכול דאמרן יחזיר קרקע אלא גם כל הע' רבעין דבית כור היתירין הוא מחזיר דכיון דאיכא קרקע חשוב בין הכל לא מחזיל מידי: **גבי' איבעיא להו בית כור עפר סתמא** · אני מוכר לך מהו דלא אמר ליה מדה בחבל ולא אמר ליה נמי הן חסר הן יתר למדה בחבל מדמינן ליה דסתם מי שמתנה למוכר בית כור דעתו לגמלם ולא מחזיל מידי עד דאמר בפירוש הן חסר הן יתר ואם פיחת כל שהוא יכבה הותיר כל שהוא יחזיר אם אמר לו הן חסר הן יתר מדמינן ליה דסתמא מחזיל לינים רובע לסאה ומשום דאיכא לפרושי מתניתין בשני גדלין קבעי לה: אלא

רבינו גרשום

כשיר. אע"ג דמובלעין הן בה' קבין אין נמדדין אי דלמא הואיל דמובלע בגוף ה' קבין אע"ג דלא מצי למיהוי בינתייהו נמדדין והם הכי נמי אליבא דר' חייא מי אמרינן דאיכא דשעין כשיר ומובלעין ברובה של שדה הואיל דלא מצי לגיורע בינתיים אע"ג דמובלעין ברובה אין נמדדין אי דלמא הואיל ומובלעין נינהו ברובה של שדה אע"ג דלא מצי לגיורע נמדדין והם הכי נמי קא מיבעיא ליה אליבא דבולמא אי ע ב ד א כ ש ו ר ה אי כאצטדינין אי דרך עקלתון מהו. מי אמרינן הואיל דלא אפשר לגורע בינתייהו אין נמדדין אי דלמא הואיל דלא הוי אלא לטר כדאית ליה ולטר כדאית ליילית בהו אלא כשיעור ריחו נמדדין אע"ג דלא מצי לגיורע בינתייהו תיקו: חנא אם היה סלע יחידי אפי' כל שהוא אין נמדד עמה. הכי פירושא דמתנית' פחות מיכן נמדדין שאם לא היו נבוהין אלא ס' שפחים אר' ח' אר' ו' אר' ח' אר' ד' אר' ג' נמדדין ולדברי הכל פחות מג' כלבור דמי ואתא ר' יצחק לפרש מתני' שאם היו בית ד' קבין נמדדין הואיל דמפורין נינהו והם חבי נמי כר' עקיבא ור' חייא לטר כדאית ליה ולטר כדאית ליה הואיל דבשדה מפורין נינהו אבל אם היה סלע יחידי אבן אחת מרוחבת בשדה לא בעי' לכל השיעורין דודאי אין נמדדין עמה ואפי' אינה גבוהה מן הקרקע אלא כאצבע אין נמדד עמה דמתני' דקתני פחות מיכן נמדדין היינו להיכא דמפורין נינהו אבל אם הוא סלע יחידי לא אמרינן דפחות מג' כלבור דמי וכגופה של קרקע דמי אלא הואיל דבצד אחד הוא ביחוד מקום חשוב הוא בפני עצמו ואין נמדד ואליבא דכולהו אמוראי דלעיל קתני להו אם היה סמוך למיצר. לדרך שבין השורות אותם סלעים אע"פ שאין גבוהין אין נמדדין עם אותה קרקע דהואיל דסמוך למיצר הן כשם ששייר המיצר ולא מכר כך שייר הסלעים ומודד לו מן חמלע ואילך: בעי רב פפא אם עפר. קרקע מפסיק ביניתים בין חמלע למיצר מהו אי אמרינן הואיל דסמוך למיצר הוו הנהו סלעים אותה הפסקת קרקע לא הויא הפסקה ושדינן להו בתר מצר ואין נמדדין או דלמא כיון דעפר מפסיק ביניתים לא חשיבא ליה כמאן דסמיך למצר ממש הוא ונמדד עמה דלא שיירן עם המצר: בעי ר' אשי. אם תמצא לומר דהיכא דמפסיק עפר ביניתים הוי הפסקה ונמדד עמה הא קא מיבעיא לי אם עפר מפסיק למעלה בין חמלע למיצר וצונמא מלמטה ותחת העפר מקרב חמלע למיצר מהו אי אזלינן בתר העפר הנראה שמפסיק והויא הפסקה ונמדד עמה או דלמא כיון דמתחת העפר מגיע צונמא חמלע למיצר לא חשוב הפסקת עפר ואמרינן דשייריה עם המיצר ואינו נמדד. וכן נמי עפר מלמטה תחת הצונמא ומגיע עד המיצר וצונמא מלמעלה אזלינן בתר עפר והוי הפסק ונמדד חמלע עם השדה או דלמא כיון דלא מיתחיי עפר דמפסיק וצונמא פטור

רבינו גרשום

למיצר. לא הוי הפסק וחשיב כהדי מיצר ואין נמדד: **פיסקא** האומר להביריו בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל. כלומר כמו שמודדים בחבל שאינו לא יותר לא חסר: פיחת הימנו כל שהוא ינכה לו הלוקח למוכר מן הדמים כנגדן: הותיר לו כל שהוא יחזיר לו הלוקח למוכר אם אמר לו המוכר בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר. כלומר אם במעט חסר או במעט יותר אפילו פיחת רובע הקב בקרקע לכל סאה ש' סאין הגיעו ואינו חוזר הלוקח דהייגו לכור בית זרע ז' קבין ומחצה דל' סאין יש בכור ל' רבעיות של קב הייגו ז' קבין ומחצה וכיון דלא הוי בית זרע בו' קבין ומחצה ג' כיון דלא הויא היא פחות הדבר חשוב הגיעו אבל יותר מיכן שפיחת יותר מרובע לסאה או בקרקע לכל סאה הגיעו שלמין או יותר יעשה המוכר חשבון לגבי לוקח ויחזור לו כל העודף על הכור הואיל ומעה יותר מו' קבין וחצי: מה הוא מחזיר לו. הלוקח למוכר מעות: אם רצה. המוכר: מחזיר לו. הלוקח מה שהותיר לו מן הקרקע: ומפני מה אמרו מחזיר לו מעות כדי ליפות כחו של מוכר. שאם רצה הלוקח להחזיר לו קרקע ולא מעות יכול המוכר לטענן ולומר הואיל שאין בו באותו ייתור שיעור שדה מה אעשה ממנו אין ראוי לכלום דעד ס' קבין חשוב שדה פחות מיכן לא משום הכי מחזיר לו מעות אם רצה המוכר דברשותיה תליא מלתא ואם פיחת המוכר ללוקח יותר מרובע לסאה ברשותיה דמוכר הוא אם רצונו להחזיר לו קרקע להשלים כל חבור יעשה דלא מצי למיטען לוקח מה אעשה מההוא קרקע הואיל ליית בית שיעור דאיתו מצי לגיורע בהדי קרקע דקנה הוא ואם רצונו דמוכר יחזור ללוקח מעו' אבל אם שייר בשדה בית ס' קבין הואיל דאית בזה שיעור שדה יחזיר לו הלוקח השדה ממש אותו בית ס' קבין הואיל דאית בית שיעור

א) כתובות דף לת [נעיל יח]:

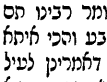

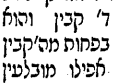

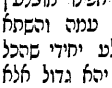

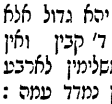

א) [נרכות כה. וש"נ עי' מדרים עב.] : ב) דסמתא רש"ל: ג) ר"מ מתילה: ד) ר"מ דמוכר: ה) [וע"ע תוס' ב"מ מו: ד"ה כל דכר] ו) ס"מ כדמפרש והיינו דשב"מ לקמן : ז) רש"ל מ"ז : ח) [ע' תוס' בכורות נא: ד"ה ח"כ וע' תוספות מ"ק כב: ד"ה ולבמתת] : ט) לפחות יותר מרובע כ"ל רש"ל :

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה פחות וכו' ויש לומר דקאי בתוך הסדה כדאפרש.ב"כ רומז על מה שכתבו בסמוך בד"ה אלא אלו בסס רשב"מ :

אלא מהא ליכא למשמע מינה · דלגופה לילטריך ומשום סיפא דקתני מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר ביעל הן חסר הן יתר מדה בחבל דתפוס לשון אחרון הלכך לילטריך למתני בריש"א היכא דאמר ליה האי לו האי לו דאזלינן בתר ההוא ליטנא דאמר ליה אבל בסיפא דאמר לתרוייהו וסותרין זה את זה הלך אחר האחרון : **כבית כור עפר** · משמע קרוב לבית כור דמתחזי כבית כור אבל לא הוי בית כור ממש אלא לו פחות לו יותר : **הן חסר כו'** · בלומר לו שאמר לו בית כור עפר הן חסר הן יתר אני מוכר לך : **הגיעו** · לאולהו הכך תלתא ליפני קאי : **פרושי קמפרש** . דהן חסר הן יתר דסיפא אריש קאי דקתני בית כור עפר אני מוכר לך וה"ק האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך ל"ש אם אמר לו כבית כור עפר אני מוכר לך ולא שנא אם אמר לו לבסוף הן חסר הן יתר לאחר שאמר בית כור עפר אני מוכר לך דבתרוייהו אמרינן הגיעו : **מ"ש אני מוכר לך אני מוכר לך כו'** · אם איתא דפרושי קמפרש הכי ה"ל למיתני בית כור עפר כבית כור עפר הן חסר הן יתר אני מוכר לך : **ומקשינן ליפות כחו של מוכר אמרי' אכל ליפות כחו של לוקח לא תיישינן מידי** · דאפי' היכא דחפץ הלוקח לקנות את המותר כדי שלא יכנס זה המוכר בשדהו לא כפינן למוכר למכור בתמיה : **שבעה קבין ומחצה לכור** · היינו נמי רובע לסאה כדקתני במתני' : **כופין את המוכר למכור.** את המותר ללוקח אם הלוקח רוצה לקנותו דכי היכי דכופין את הלוקח ליקח משום תקנת המוכר שלא יהא נפסד ההוא מיעוט קרקע דכופין על מדה סדום ה"נ עבוד רבנן תקנתא ללוקח שיהו כופין את המוכר למכור לו ההוא מיעוט קרקע כדי שלא ידרוס אצל שדהו ויהא צריך להשמר ממנו והמוכר ליהו ניזוק בכך דהא לא חזי למידי ההוא פורתא וה"ל זה כהגה וזה ליהו חסר : **ומשני התם כגון דהוה יקירא.** כלומר לעולם כדי ליפות כחו של מוכר אמרי' ליפות כחו של לוקח לא אמרינן דלעולם לא כפינן המוכר למכור בעל כרחו המותר אלא אם רצה מוכר יחזיר לו לוקח קרקע כדקתני מתני' והאי דקתני כופין את המוכר למכור לא למכור ממש את הקרקע בעל כרחו אם רצה שתחזור לו אלא הכא במאי עסקינן כשהמוכר חפץ למכרה ללוקח שיחזיר לו בה מעות למוכר כמו שיפו חכמים כחו של מוכר שאם רצה יחזיר לו לוקח מעות והך ארעא הוה יקירא מעיקרא בשעת מכירה והשתא זול ארעתא והוא רוצה לכפות את הלוקח שיחזיר לו דמי המותר כפי שעת היוקר דמעיקרא והיינו דקתני כופין את המוכר למכור כשעת הזול דעכשיו : **דאמרי' ליה** · למוכר לי [אתה] ארעא [המותר] יהבת ליה ומעות אתה רוצה שיחזיר לך שקול מאתו [המותר] מעות זולא דהשתא דדי לך אם יפו חכמים כחך לתלות בך מכר המותר במעות לו חזרת קרקע ויכא דליכא הפסד ללוקח דה"ל זה כהגה וזה ליהו חסר אבל לקנות לוקח בשעת הזול כשער היוקר לא אמרינן אלא לו הן לו בזול לו טול קרקע שלך והאי דקתני ואת הלוקח ליקח היינו שאם תפץ מוכר ליתנהו בדמי הזול כופין את הלוקח ליקח משום יפוי כח דמוכר ב) דהתם לא מפסיד הלוקח מידי : **כשהוא נותן לו** · מוכר ללוקח : **כגון דהוה זולא מעיקרא** · דה"ל לוקח לא בעינן לקנות קרקע ביוקר דמעיקרא נמי אם לא מפני שמלאתיה בזול לא הייתי לוקחה וכל היכא דאית ליה טענה מעלייתה ללוקח לא ייפו חכמים כחו דמוכר הלכך אם רוצה מוכר לכפותו יתן לו כשעת שלקח דהיינו בזול דהשתא ליה ליה טענה ללוקח ויקנה בעל כרחו : **אמר רב סולא ע' קבין שאמרו** · במתני' דאם הותירו בשדה ליתנהו בתורת ג) מכירה ולא בתורת עשיית חשבון ליפות כחו ד) דלוקח אלא לחזרת קרקע : **ואפילו בכעקבה גדולה** · שמחזקת י' כורין קאמר דמחזיר קרקע אע"ג דלא הותיר בין הכל אלא ע' קבין דס"ל לרב הונא דרובע לסאה הוי מחילה אפי' לא הוי מחילה אלא עשה חשבון וכן לבית כור דהויא ל' סאים ל' רבעים הוו מחילה אפי' מל' רבעין דאיכא אפי' מרובע לסאה יעשה חשבון עד דמטי לע' קבין דהויא חזרה והני מילי בית כור אבל שני כורים דכי איכא רובע לכל סאה הוי אפי' מע' קבין כל כך ודאי במכירת שדה אחת לא מחיל אינש הואיל ויש במותר חשיבות שדה ויחזיר לו קרקע ומיהו כל זמן דלא הוו ע' קבין מודה רב הונא דרובע לבית סאה הוי מחילה כגון בית ל"ה סאין אני מוכר לך ואיכא ל"ה רבעין מותר דהיינו ע' קבין חסר רובע הוי מחילה : **ורב נחמן אמר נותן ו' קבין כו'** · דלא שנא רובע אחד לסאה אחד ולא שנא אלף רבעים לאלף סאין הוו מחילה : ואי

פחות כל שהוא יגכה · מה שפ"ה דהא דאמר רבא כל דבר שבמדה אפי' פחות מכדי אוגאתא חוזר הייגו במטלטלי אבל חורפיה לא עיין דבהדיא אייתי לה בריש פ"ב דקדושין (דף מב: ומס) אמר לא אמרן אלא דטעו בעלויא אבל במשתתא לא כדרבא כו' ואור"י דרבא אייתי כשמדדו והטעהו במדה אבל הכא לא מדדו עדיין אלא בבאין למדוד ומתחלה היה נמי יודע שאינו מכוין כ"כ אלא יהא לו פחות לו יותר ה) : **פחות** כל שהוא יגכה · וא"ש ולימא ליה דאדעתא דהכי לא זבני וי"ל דקאי בתוך הסדה ו)(ח) כדפרישית דמתחילה היה נמי יודע שאינו מכוין לגמרי :

אלא מהא ליכא למשמע מינה · ולא קשיא ריש לסיפא דלישנא דאך מיניהו לאו דוקא ולא נקטיה אלא משום סיפא כדפ"ה : **פרושי** קמפרש אזהו בית כור שהוא כבית כור כגון דאמר ליה הן חסר הן יתר · תימה דתלי הן חסר הן יתר בכבית כור ז) (והן חסר והן יתר משמע טפי דהגיעו ממאי) דמשמע כבית כור וי"ל דכי א"ל בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר איכא למימר תפוס לשון ראשון ולהכי תלי ליה בכבית כור :

אם כן אני מוכר לך אני מוכר [לך] למה לי · בכמה דוכתי דייק ח): הכי ובכמה דוכתי לא דייק ח):

אלא לאו ש"מ סתמא נמי כהן חסר הן יתר כו' · ותימה דכיון דתנא ריש בית כור עפר סתמא דהגיעו אמאי איצטריך למיתני סיפא הן חסר הן יתר דכ"ש הוא וי"ל לאשמועינן דאפ"ה דוקא בית רובע אבל יתר מרובע לא א"נ תנא סיפא לגלויי ריש אלא אתאמר ריש דא"ל הן חסר הן יתר תנא סיפא הן חסר הן יתר מכלל דריש אלא קא"ל וכעינן זה יש בכמה מקומות ותימה דרבי יצחק קאמר לעיל מרשין שאמרו בית ד' קבין אבל יותר אין נמדדין עמה הא אמר הכא דבית כור סתמא כהן חסר והן יתר דמי ואפילו לא היו מרשין כל עיקר אלא היה הקרקע חסר הוה אמינא דהגיעו כ"ש אם אמת וי"ל דרבי יצחק לא קאמר אלא להאמרה ט) לפחות מרובע לסאה ולרשב"א נראה דלא קשיא מידי דהכא מיירי בעומד בחותה שדה ורוחה כמה יש בה אבל באינו רוחה אותה פשיטא ליה דהתם לא אמר הגיעו דאם התנה בית כור עפר למכור לו מי מצי למיתב ליה בית כור שהוא פחות רובע לסאה וסברא הוא דהתם אפילו ע"י ניכוי לא היה מקבל לוקח דה"ל אדעתא דהכי לא זבני אלא היה דעתו לקנות אלא בית כור אלא ובהכי אייתי ריש דמתניתין ולהכי א"ר יצחק מרשין שאמרו בית ארבעת קבין אבל טפי לא דאי הוה חזינן להו כאילו אינן כלל אפילו לא היה חסר אלא קב חייב להשלים אלא קנה אלא בית כור אלא לגמרי : ובא

טעמא מאי כופין את המוכר למכור דמשמע דהיינו ייפוי כח דלוקח כגון דהוה יקירא ארעא כשמברה לו ופיחת לו יותר מו' קבין ול השתא ואמרינן. ליה הרשות בידך ליתן לו או מעות או קרקע אלא אי ארעא יהבת ליה להשלים הכור הב ליה כזולא דהשתא או תשלם לו מעות כדי שלא יפסיד הלוקח : והתניא כשהוא נותן לו . המוכר ללוקח : נותן לו כשער שלקח ממנו . ביוקר אע"פ שמפסיד הלוקח דהשתא בשעת פרעון הוולה: מאי הא ברייתא דקתני נותן לו כשער שלקח ממנו דהוה זולא כשמברה והשתא יקרא ונותן לו כשעת הזול כשעת שהותיר לו המוכר על ו' קבין ומחצה ירד על העליונה לקבל מן הלוקח איזה שירצה או קרקע או מעות : ואם שייר בשדה. היינו שהותיר אצל הלוקח בית ס' קבין השוב שדה בפני עצמו ומחויר : אמר רב הונא ט' קבין שאמרו אפי' בבקעה גדולה . שאם מכר לו י' כורין בבקעה גדולה אחת או י"ב ובין כולן הותיר לו ט' קבין מחויר לו דהשוב שדה בפני עצמו הוא ולא אמרינן הואיל דליכא לכל כור וכור ט' קבין להחויר לו אינו מחויר : ורב נחמן אמר נותן ו' קבין ומחצה לכל כור וכור.דהיינו לכל מאת ומאה

ג) נראה דמסר כאן ול"ל מ"ש בית כור עפר וכו' פיחת כ"ש יגכה וכו' הא סתמא כהן מכר לו יתר דמי אלא שם פיחת וכו' . ב) נראה דל"ל ה"ל אמרינן ליפות כחו של לוקח : התם כגון וכו' . כלומר דהיכא דלומיר לו פעמים אלא אי ארעא יהבת ליה

יט א מיי' פכ"מ מהל' מכיכה ולכה ו סמג עשין כב טוש"ע מ"מ סי' ריח סעיף מ :

כ ב ג מיי' שם הל' מ טוש"ע שם סעי' יא :

כא ד מיי' שם הל' ז טוש"ע שם ס"י :

רבינו גרשום

מי אמרינן כמדה בחבל דמי או כהן חסר הן יתר דמי ג) שאם פיחת רובע לסאה אית ליה כי האי דינא ותשתוש לך מהא : אימא סיפא וכו' והא סתמא כמדה בחבל דמי . ולא הגיעו : ת"ש בית כור עפר אני מוכר לך וכו' . דהיינו סתמא אמר ליה. כבית כור עפר אני מוכר לך או הן חסר (או) הן יתר אני מוכר לך אפי' וכו' . ומדקתני להו אהדדי ש"מ דסתמא כהן חסר הן יתר דמי ותפשוט לך מהא : מהא לא תפשוט דהתם פרושי קא פריש אי זהו בית כור . שאם אמר לו בית כור אני מוכר לך שהוא כבית כור. כלומר דוראי לחיכא דאמר ליה כבית כור עפר אני מוכר לך הייגו משמע הן חסר הן יתר דהיינו כבית כור עפר ולא בית כור ממש דאפי' פיחת רובע לסאה או הותיר רובע שוו אהדדי ואפי' היו שם נקעים או סלעים יתר מעשר נמדדין עמה ולפרושי אתא ולימא למשמע מהכא אם אמר ליה סתמא : מתקיף לה רב אשי אם כן הוא . דלפרושי אתא הא דקתני ברייתא תרי וימני אני מוכר לך למה לי ליתני בית כור עפר כבית כור עפר אני מוכר לדהן חסר הזיתר ודאי[אי]תני הכי משמע דבקאמרת דלפרושי אתי אלא לאו ש"מ הואיל דקתני אכל חד אני מוכר לך סתמא נמי כהן חסר הן יתר דמי דאפי' רובע לסאה או הותיר הגיעו : פיס' מהו וכו' ליפות כחו של לוקח לא אמרינן והא תניא פיחת ז' קבין ומחצה לכור . המוכר ללוקח או היתיר לו ז' קבין ומחצה הגיעו: יותר מיכן . כגון ח' קבין ומחצה אם פיחת לו המוכר ללוקח יותר מז' קבין ומחצה ואינו רוצה להשלים לו והלוקח רוצה להשלים לו כופין המוכר למכור ולהשלים לכור שלם והיינו ייפוי כח ללוקח . ואם הותיר לו המוכר יותר מז' קבין ומחצה והלוקח אינו רוצה לקנות ליתן דמים כופין אותו ללוקח דמצי למימר ליה המוכר הואיל דלית ביה שיעור שדה אני רוצה ליקחנו ויהיב ליה דמי אלמא דכי היכי דאמרי' ליפות כחו של מוכר אמרינן ג) היכא דהותיר לו דמקבל כל מאי דבעי או קרקע או מעות וליפות כחו של לוקח לא אמרינן והכא